

Forfatter – erhverv, rolle, tilfældighed?

Per-Olof Johansson oktober 2014

Kriterierne for at kunne kaldes forfatter er mange. Forfatterforeningen har en formulering, for at ikke enhver skal kunne melde sig ind. I hvert faldt jeg i 1978 ind under den dengang eksisterende definition – hvad den så end måtte være, og jeg har været medlem siden. Hvis jeg husker rigtigt, så var det Peter Freuchen, som fik mig til at melde mig ind. En slags solidaritetserklæring efter at jeg havde skrevet en kronik om hans indsats for bibliotekspenge til forfatterne. Det var Politikens debatredaktion, der havde fundet på titlen i mangel af andet. Men helt løgn var det jo ikke – jeg skrev meget, skønt udgivelse var få. Siden er det blevet til meget mere – men at kalde det erhverv vil være overdrevet. Kulturhistorie, lokalhistorie, digte – hvad lader sig se på nettet <http://læsmig.dk>. Det er ikke mange håndterer jeg har tjent i den rolle. Det er vist et godt folkeligt kriterium for at være forfatter: At man tjener penge på det. Eller at man er kendt. Nu er det begrænset, hvor mange der kan være kendte på landsplan og i længere tid, så det er et rigtig dårligt kriterium. Man kan være forfatter af bøger om dyr eller andet fagligt, men i almindelighed betyder forfatter, at man er forfatter af skønlitterære bøger, i særdeleshed romaner. Tom Buk-Swienty er nok forfatter men hovedoverskriften er, at han er historiker.

Ved lidt af en tilfældighed havnede jeg uden uddannelse i skolevæsenet, hvor jeg tjente til dagen og vejen i 37 år. Det havde jeg ikke forestillet mig, og alligevel har jeg det helt godt med det. Hvad jeg der imod forestillede mig midt i 60'erne da jeg droppede ud af mit studium – året før ungdomsoprøret, blev ret hurtigt noget med det at være forfatter, en periode også billedkunstner. Jeg skrev jo, jeg sendte manuskripter til det ene forlag efter det andet. Jeg erkendte hurtigt, at romanforfatter blev

Per-Olof Johansson

jeg aldrig, jeg brød mig simpelthen ikke om at forsvinde ind i romanens fiktive univers, det skræmte mig. Jeg lærte trods mange køretimer aldrig at køre bil, erkendte blot fakta. På samme måde erkendte jeg, at jeg manglede evner og talent for at skrive romaner og har ikke prøvet på det siden.

Hensigten med at studere statskundskab var nok at stille mod at blive journalist. Det viste sig ganske urealistisk, at jeg nogensinde skulle kunne gennemføre uddannelsen. En ældre bror var langtidstudent, det ønskede jeg ikke at gentage. Han blev færdig, det troede jeg ikke på at jeg nogensinde ville blive, så lige så godt holde op.

I tilbageblik har jeg udgivet flere bøger, end jeg lige har tal på, deltaget som initiativtager og aktiv deltager i flere fælles bogprojekter med andre, skrevet utallige artikler, mange trykt, mange ikke men så offentliggjort på nettet. Så nu kan jeg da selv finde på at skrive forfatter, når der skal titel på, det siger alligevel mere om, hvad jeg foretager mig, end når jeg svarer pensionist. Selv om det så mange gange har været de fysisk tynde bøger, som Klaus Ribbjerg så ironisk foragtede og morsomt udtaler sig om i Alea: ”Jeg kan jo ikke gøre en skid ved alt det andet alligevel, og det er faktisk synd – ikke at jeg ikke kan gøre noget ved det, men fordi det er så synd for mig. Jeg er jo talentfuld, jeg har skrevet flere bøger, mange af dem er på over firs sider, jeg skriver ikke for nogen andre end mig selv, sådan er det, og det er ikke min skyld, at ingen gider læse det.”

Erhverv blev det altså ikke, om det er en rolle, jeg spiller, er dernæst spørgsmålet. Jeg blev aldrig uddannet pædagog, men jeg spillede rollen, uddannet på stedet ved gode kollegers hjælp. Forfatter har jeg heller ikke været i et tomrum. Det er dog ikke det, som dominerer en, rollen – men den opgave, jeg har påtaget mig – nu den, nu den. Sidder ikke og stirrer ind i spejlet og siger

’forfatter forfatter forfatter’. At der virkelig kom et forfatterskab ud af det, er ikke det rene tilfælde, men at det blev, som det blev, havde jeg nok ikke forestillet mig. Havde jeg fundet partnere i forlagsverdenen, er det tænkeligt, at forfatterskabet havde set ganske anderledes ud, i hvert fald haft andre dimensioner. Jeg vil ikke skjule, at jeg har været vred – men ikke tilstrækkeligt frustreret til at holde op eller gå på druk. Dengang fik man jo lange responsaer – nogle gange to – hvis ikke fjendtlige, så nedladende – undskyldende på en sær måde ’Håber ikke dette svar vil skade Dem psykisk’. Jørgen Sonne skrev for mange år siden en kronik i Jyllandsposten om sin digtervirksomhed, hvor han lod falde et ord om de mord, der i forlagsverdenen skete bag lukkede døre. Elsa Gress skrev til mig, at mine digte hverken var værre eller bedre end de digte, som blev udgivet, så måske var jeg i vejen for nogen. Jeg vidste ikke noget om nogen – så der var ikke rigtig basis for at udvikle konspirationsteorier eller paranoia. Jeg fandt åbenbart uden større planlægning nogle nicher, hvor jeg kunne skrive. Digte er jo altid en niche – lige meget hvor højt medieverdenen buldrer.

Når jeg i medierne og Forfatteren følger debat om forfatterrollen, forstår jeg den som regel godt, jeg føler bare ikke den angår mig personligt. Mit løb er kørt. Jeg skal ikke kæmpe for bedre forlagskontrakter, legater, kunststøtte etc. Jeg tager af den art, det som falder af. Ved mit medlemskab af foreningen mener jeg at have bakket de aktive op, selvom jeg ikke selv, som det nu falder sig, har haft synlige resultater ud heraf. Jeg har set lidt anderledes ud end det forventes af en forfatter, men jeg har haft glæde af at være det, selvom anerkendelsen ikke har vist sig i større omfang. Kollegers anerkendelse er ikke at foragte.